

Papa

is dichterbij dan ooit

Ze lagen vergeten in een zolderkast. Stapels dia's. Veertig, vijftig jaar oud, gemaakt door zijn vader. Plaatjes van zijn gezin en zijn tijd. Ruim twintig jaar nadat Stef Bos doorbrak met het lied 'Papa', zocht hij woorden bij die beelden. Het resultaat is een boek en een spiegel tegelijk. „Nu besef ik dat ik alleen maar meer op hem ben gaan lijken.”

Overal is het 'Papa', altijd weer 'Papa'. Het liedje maakte hem bekend, het liedje werd zijn handelsmerk. Van Stef Bos mag het. „Het is en blijft mooi.” Hij schreef en zong het in 1990. Waarna hij niet alleen meer eeuwig verbonden was aan zijn vader, maar net zo sterk aan het nummer over hem.

„Het idee ontstond toen mijn vader ziek was. Met mijn moeder had hij zijn leven lang hard gewerkt in hun juwelierswinkel. Een jaar nadat ze met hun zaak waren gestopt, werd er kanker bij hem ontdekt. In die tijd woonde ik in Antwerpen. Na een weekendje bij mijn ouders reed ik naar huis en besefte ik ineens dat mijn vader er binnenkort misschien niet meer zou kunnen zijn. Vanuit dat gegeven is dat liedje ontstaan.” Hem hoor je niet ingewikkeld doen over creatieve processen of inspiratie. „Ik heb de zinnen er gewoon uitgespuugd. Als je eenmaal in de sfeer zit, lijken de woorden gewoon uit je brein te ontsnappen.” Denk ook niet dat ieder woord naar de werkelijkheid verwijst: „Het gaat maar ten dele over mijn vader en mij. Als schrijver gebruik je je eigen leven als studiemateriaal. Daarmee ga je aan het vergroten of verkleinen. Het conflict dat in de tekst zit was vooral een aanloop om aan het einde de liefde eruit te kunnen persen.” Het liedje won alle prijzen die je maar kunt bedenken. Stef Bos was in één keer een gevestigde naam, zijn albums werden goed voor goud en platina en het succes opende deuren. Platenbazen zagen dat er kansen waren voor het betere lied, theaters boekten hem voor optredens en hij bouwde een

trouw publiek op. Dankzij 'Papa'. Vader Bos herstelde. Volgende week wordt hij negentig. De jaren maakten de band tussen vader en zoon alleen maar hechter. Maar praters? Nee. „Daar zijn we mannen voor.” Toch herinnert de zanger zich memorabele gesprekken met zijn vader. Over het geloof, bijvoorbeeld „Van huis uit zijn we synodaal gereformeerd. Dat is niet al te zwaar. Voor mijn vader betekende het geloof vooral houvast. Toen hij in de oorlog als jonge onderduiker opgepakt leek te worden om dwangarbeid in Duitsland te verrichten, prevelde hij een schietgebedje. Hij beloofde God nooit meer te laten vallen als hij aan zijn arrestatie zou ontkomen. Die Duitsers lieten hem lopen. Mijn vader was daarna zo dankbaar en consequent trouw aan zijn belofte, dat hij altijd een rechtstreekse lijn hield met het opperwezen.”

Bontjas

„Hij had er geen moeite mee toen ik na mijn zestiende niet meer naar de kerk ging, maar hij vroeg me wel wat er dan voor in de plaats kwam. Want hij vond wel dat ik wel ergens in moest blijven geloven, dat ik ergens bij moest horen en idealen voor ogen moest houden. Een leven zonder leidraad, dat paste niet bij hem.”

Op de dag dat Stef Bos met een lange bontjas en een mega-oorbel thuiskwam, schudde pa hooguit het hoofd. „Hij vroeg of dat nou nodig was. Maar verbieden? Nee. Hij gaf me de ruimte om grenzen te verkennen. En toen de kerk me tot keuzes wilde dwingen, sprong hij voor me in de bres. Want hij liet zich niet dicteren.” „Discussies ging hij liever uit de weg. Als je hem vroeg waarom iets zo nodig moest, kreeg je een kort antwoord: 'Omdat ik het zeg.'” Dat zijn zoon na de lerarenopleiding in België naar de toneelschool ging, vond pa maar zo-zo. Toneel? Was dat niet een wereldje van buitenkant en ijdelheid? „Pas toen ik liedjes begon te schrijven en daar succes mee had, kreeg hij

vrede met mijn rol op het podium. Hij zag in dat mijn teksten ergens over gingen en dat ze iets losmaakten bij mijn publiek. Als het betekenis had, was het goed.”

Zoontje

Lijkt hij op zijn ouders? „Ik zing met de stemkleur van mijn moeder. Zij is 68 jaar geworden. Het uitbundige, het muzikale en de levenslust in me heb ik van haar. In mijn vader waardeer ik vooral het eerlijke, het oprechte. Hij mag dan wat saai en bedaard zijn, maar hij is ook voor honderd procent betrouwbaar. Daarom liep hun winkel ook zo goed. Mijn moeder was sterk in sfeer en contacten. Zij kende het hele dorp. Mijn vader straalde de vakennis en het vertrouwen uit. Zeker bij goud en groeibriljanten draait het allemaal om betrouwbaarheid.” „Ruim twintig jaar nadat ik 'Papa' schreef besef ik dat ik in de loop der tijd nog veel meer op mijn vader ben gaan lijken. Nu ik zelf een zoontje heb, staan de woorden nog dichterbij me. In mijn eigen vaderrol grijp ik ook bijna vanzelfsprekend terug op wat ik vroeger thuis

leerde. Zo probeer ik mijn zoon zo veel mogelijk ervaringen mee te geven. Ik draag hem niet op wat hij moet doen, maar ik vertel hem verhalen, zodat hij zelf conclusies kan

Stef Bos maakt boek met foto's van zijn vader

trekken. Ook probeer ik hem zo veel mogelijk mensen met bezieling te laten ontmoeten: mensen die hart hebben voor wat ze doen en die begaan zijn met hun omgeving. Als je die om je heen hebt, vind je zelf het spoor dat bij je past.”

„Van mijn vader leerde ik dat je op lange termijn moet denken. Niet te veel je oren laten hangen naar de geest van de tijd, maar beseffen wat je beslissingen voor volgende generaties zullen betekenen. Dan kijk je al gauw verder dan jezelf.”

Strand

Bij het maken van zijn dia's richtte vader Bos de blik jarenlang op de mensen om hem heen. Met een Rolleiflexcamera uit de jaren vijftig schoot hij plaatjes bij familie-uitjes en van het dage-

lijks leven in huize Bos. Portretten van zijn vrouw en kinderen, kiekjes van dorpsgenoten, beelden van zijn zonen en dochter bij een dagje naar het strand. „Nadat mijn moeder haar ogen sloot, maakte mijn vader geen foto's meer. Alsof zonder haar niets nog de moeite waard was om vastgelegd te worden.”

De beelden kwamen vroeger hooguit tevoorschijn om elkaars jeugdfoto's bij familiefeestjes kritisch-melig tegen het licht te houden. Om daarna in een vergeten zolderkast te belanden. Daar vond Stef Bos ze laatst zo maar weer. En hij bekeek ze met andere ogen. „Door de familiekiekjes heen zag ik beelden van een andere wereld en een andere tijd. Het was alsof de mensen van toen me aankaken en hun gedachten met me deelden.” Vanuit het heden schreef hij woorden bij de plaatjes, wat leidde tot het boek 'Door de ogen van mijn vader'.

Vertederling

De beelden van zijn vader vertellen hoe de wereld is veranderd, in het goede en het kwade. „Er is veel tegen de jaren van onze jeugd aangeschopt, maar je kunt er ook met vertederling naar kijken.” Opgelucht ziet hij dat het kleine,

bekrompene van de jaren zestig en zeventig ruimte maakte voor vrijheid en kansen. Maar tegelijk signaleert hij dat die vrijheid de idealen en de veiligheid van zijn jeugd verdrong om plaats te maken voor kil materialisme. Hij ziet hoe het individu ruimte claimt ten koste van de groep. „De oude hippies hebben nu een tweede huis in Frankrijk en de linkse jongens van toen hebben de idealen van Den Uyl

Stef in het kort

Stef Bos (1961) groeide op in Veenendaal waar zijn ouders een juwelierszaak hadden. Hij zat op de lerarenopleiding in Utrecht en volgde een theateropleiding in Antwerpen. Als student deed hij mee aan cabaretfestivals, maar het grote publiek leerde hem in 1991 kennen toen zijn single 'Papa' een hit werd. Hij kreeg prijzen voor zijn albums en zijn theaterconcerten, waarna hij in Zuid-Afrika een cd opnam met talenten uit dat land. Sindsdien woont en werkt hij afwisselend in België en Zuid-Afrika. Hij is getrouwd met de Zuid-Afrikaanse kunstenaar Varenka Paschke. Ze hebben een zoontje van twee jaar. Hun tweede kind is op komst.

verruild voor het grote geld. Met gouden handdrukken en twijfelachtige commissariaten zijn ze in de boot van het kapitaal gestapt. Zo hadden we dat toch niet afgesproken?”

„Het was goed dat de stolp van bekrompenheid van de samenleving ging, maar daarmee is het kind ook vaak met het badwater weggegooid. Want tegelijk met het benauwde ging helaas ook vaak het respect voor elkaar overboord.” In dat licht is het goed dat de economische tegenwind wat storm veroorzaakt in hoofden van vanzelfsprekendheid, meent hij. „Het gaat nu weer ergens over. Deze tijd dwingt ons weer om keuzes te maken die verder gaan dan je hypotheek en een betere baan. Hoe groter de verwarring in de wereld, hoe belangrijker de beslissingen dicht bij huis. Nu mag het weer gewoon gaan om de diepgang in de relatie en het opvoeden van je kinderen. En dan besef ik weer dat het een voorrecht is om een stevige basis te hebben. Want het houvast van thuis is een houvast voor altijd.”

'Papa' is nog nooit zo dichtbij geweest.

Stef Bos en A.W. Bos, 'Door de ogen van mijn vader', Uitgeverij Niemandsland ISBN 9789490382094. Prijs: €22,50

Tekst: Jan Vriend Foto: ANP/Kippa/Freek van Asperen

Vrienden van vader Bos bij een vaartochtje van het kerkbestuur van Veenendaal. Foto uit het boek 'Door de ogen van mijn vader' A.W. Bos.

Stef Bos met zijn rode zwembroekje tussen zijn zussen en broer. Deze foto maakte zijn vader tijdens hun jaarlijkse uitje naar het strand in Katwijk.

Stef Bos als jongetje met zijn broer (links) en zijn vader. Deze foto is gemaakt in Katwijk met de zelf-ontspanner op de camera van zijn vader.